

Středoevropské stavebnictví v turbulencích recese

Author: SF / pb | Published: 04.12.2009

Jak vyplývá z analýzy aktuálního stavu stavebního sektoru v zemích Visegrádu (V4), kterou připravil [CEEC Research](#) ve spolupráci se společností KPMG Česká republika, slabou poptávkou - jako nejvýznamnější krizový faktor - oproti předchozímu roku dnes visegrádští stavaři vnímají velmi intenzivně. Dalšími významnými závěry, které z průzkumu vyplynuly, jsou: další pokles vytížení kapacit, vzestup významu osobních kontaktů při získávání nových kontraktů, snaha o vyšší efektivitu řízení stavebních firem a možná překvapivě odlišné chápání a vnímání korupčních praktik. Je na místě zmínit, že uvedený průzkum má formu ankety, jejímiž respondenty je management stavebních firem, jde tedy o popis situace, jak ji stavební sektor subjektivně „vnímá“.

Poklesu produkce se vyhnulo jen Polsko

Největší meziroční pokles produkce za období leden - září 2009 zaznamenalo Slovensko (- 8,8 %), ale nebyly ho ušetřeny ani ostatní země. Pro ČR nejnovější údaje Českého statistického úřadu ve srovnatelném období uvádějí pokles o 2,5 %, který způsobil především propad pozemního stavitelství, když Maďarsko hlásí ztrátu 2,7 % - tady je navíc situace možná tíživější vzhledem k chronickým problémům tamní ekonomiky, jež nemají „krizový“ ráz (protisměrná fiskální a monetární politika, značný deficit státní rozpočtu, vysoké daňové zatížení atd.).

Polské stavebnictví jako jediné stále ještě vykazuje mírný růst, nicméně i ten se výrazně zpomaluje: ve sledovaném období vykazuje zvýšení produkce o 4,7 %. Porovnání těchto dnes výjimečných výsledků s minulostí ale ukazuje, že i Polsko je ve stavebním útlumu (2006: růst 14,4 %, 2007: 20,2 %, 2008: 15,5 %). Polské stavebnictví ovlivňují dva specifické faktory. Zprv se tu realizuje velké množství infrastrukturních projektů financovaných ze zdrojů EU, zadruhé se hodně staví v rámci příprav na EURO 2010 (fotbalové mistrovství Evropy organizované společně Polskem a Ukrajinou). Budují se například stadiony, komunikace, hotely a druhá trasa varšavského metra. To vše dohromady zatím chrání polské stavaře před recesí.

Takřka pětina kapacit zahálí

Klíčovým problémem pro nejvíce stavebních firem v ČR a SR je nedostatečná poptávka, zatímco v Maďarsku považují stavební firmy za nejčastější omezení tvrdou konkurenci. Polští stavaři v těchto souvislostech zmiňují nejvíce byrokracii, vysoké náklady na práci (96 %) a nedostatečnou poptávku (94 %).

Dalším faktorem, který byl v anketě velice často zmiňován a rychle penetroval „myšlení“ managementu stavební společnosti V4 jsou nedostatečné finanční zdroje. Naopak omezením, jehož vnímání pokleslo od

minulého roku velmi razantně, je nedostatek zkušené pracovní síly.

Naposled zmíněný faktor zjevně úzce souvisí se slabým využitím kapacit stavebních firem. Jejich nejnižší vytížení uvádějí stavební společnosti v Maďarsku, když se jedná 74 %. Polské stavební společnosti uvádějí aktuální vytíženost na 77 % (pokles z 80 % o rok dříve), slovenské mírně vyšší (78 %), ovšem právě tady se projevily meziročně největší pokles - před rokem Slováci uváděli, že jejich kapacity jsou vytíženy na 92 %. V České republice tento ukazatel činí 84 % (89 % v 2008).

Cesty k zakázce: v Maďarsku jen přes známé

Ohledně své obchodní a marketingové činnosti, která má vést k získání klientů, společnosti v ČR uvádějí v průměru tři různé způsoby, respektive nástroje, na Slovensku dva až tři a v Maďarsku jde o tři až čtyři způsoby (data za Polsko za rok 2009 nejsou dostupná). Nejčastěji uváděným způsobem získávání stavebních zakázek jsou ve všech zmíněných zemích osobní kontakty (ČR 85 %, SR 84 %, Maďarsko 100 %!), přitom význam tohoto faktoru evidentně roste. S tím úzce souvisí i plány pro nejbližší období. Prioritou stavebního sektoru V4 pro období 2009-2010 je investovat právě do navazování osobních kontaktů, což hodlá dělat 62 % firem slovenských, 57 % maďarských a 51 % českých.

Dalšími v anketě uváděnými způsoby získání práce jsou dlouhodobé rámcové smlouvy, přímá poptávka zákazníků a tendry - jejich charakter je ale ve střední Evropě stále poněkud problematický.

Nekalé praktiky: slovenský propad

Představitelé stavebních firem v anketě hodnotili (na stupnici 1 až 10 bodů jako maximální průhlednost) transparentnost tendrů, kterých se jejich firma účastnila. Výsledky ukazují, že v ČR, SR a Maďarsku je situace podobná. S výjimkou Maďarska hodnotí stavební společnosti celkově lépe transparentnost veřejných výběrových řízení oproti výběrovým řízením financovaným ze soukromých zdrojů (ČR, veřejné vs. soukromé: 5,6 vs. 5,3; SR: 6,3 vs. 5,6; Maďarsko: 5,0 vs. 5,6; Polsko 2008: 5,2 vs. 4,4). To je přinejmenším u nás vzhledem k permanentně kritizovaným korupčním a klientelistickým praktikám ve sféře veřejných zakázek zjištění nepochybně překvapivé.

V relaci k přímé korupci je situace ve stavebním sektoru V4 do jisté míry odlišná. Největší podíl firem, které uvádějí, že nebyly požádány o úplatek, je v Maďarsku (60 %) a v České republice (59 %). Naopak nejmenší podíl takových firem je na Slovensku (42 %), kde ale došlo meziročně k viditelnému poklesu tohoto pozitivního parametru (72 % v roce 2008). U našich východních sousedů se tedy nejspíš v souvislosti s recesí úplatkářství ve stavebnictví velmi rozmohlo nebo přinejmenším to platí pro jeho subjektivní vnímání stavebním managementem. Srovnání s Polskem je možné pouze na základě výsledků výzkumu z roku 2008, kdy je vykazován stav, který se blíží zkušenostem slovenských stavebních firem.

Co se plánů a výhledů týká, kromě už zmíněného posilování osobních kontaktů a zamýšlené inovace nabídky (v ČR ji hodlá realizovat 61 % stavebních firem), stavební sektor v zemích V4 víceméně shodně považuje za klíčový další vývoj poptávky.

04.12.2009 09:13, SF / pb